

Planinska Zveza Slovenije
Varuh gorske narave

PLEZALNA POT GONŽARJEVA PEČ

Mentor: Matej Blatnik

Avtor: Metka Cvikl Matjačič

Vinska Gora, avgust 2022

Vsebina

1.	UVOD	- 3 -
2.	PREDSTAVITEV DOMAČEGA KRAJA	- 4 -
2.1	Vinska Gora	- 4 -
2.2	Šentjanška jama na peči	- 5 -
2.3	Geologija Vinske gore	- 6 -
3.	GONŽARJEVA PEČ	- 6 -
3.1	Ferata Gonžarjeva peč	- 8 -
4.	ZAVAROVANE PLEZALNE POTI V NARAVI	- 9 -
5.	ZAKLJUČEK	- 11 -
6.	VIRI	- 12 -

Kazalo slik

Slika 1:	Zemljevid Vinske Gore	- 4 -
Slika 2:	Vinska Gora iz razgledne točke	- 5 -
Slika 3:	Šentjanška jama na peči	- 6 -
Slika 4:	Jesenski razgled iz Gonžarjeve peči	- 7 -
Slika 5:	Pogled na Gonžarjevo peč	- 7 -
Slika 6:	Ferata Gonžarjeva peč	- 9 -
Slika 7:	Plezanje po zavarovani poti Gonžarjeve peči	- 10 -

1. UVOD

V svoji nalogi sem se osredotočila predvsem na zavarovano plezalno pot Gonžarjeva peč. Saj smo krajan Vinske Gore z njo pridobili, kar nekaj prepoznavnosti daleč naokrog.

Zavarovane planinske poti ponujajo doživljanje gora, ki je sicer daleč od tradicionalnega plezanja. Ta gorski šport postaja vse bolj priljubljen med mladimi a tudi malo manj mladimi. Kot opažam na tej planinski poti, se plezanja loti skorajda vsakdo, ki je prej hodil v hribe, sedaj pa jim to ni več dovolj in iščejo malo več adrenalina.

Ob tem pa ne smemo pozabiti, da plezalne poti negativno vplivajo na naravno gorsko okolje. Že sama gradnja le teh je velik poseg v naravo, posledično je povečan obisk ljudi, ravno tako pa utrpijo škodo prostoživeče živali, ki so imele tu prej svoje domove, kot tudi rastlinstvo, ki ga zaradi dostopa odstranjujejo.

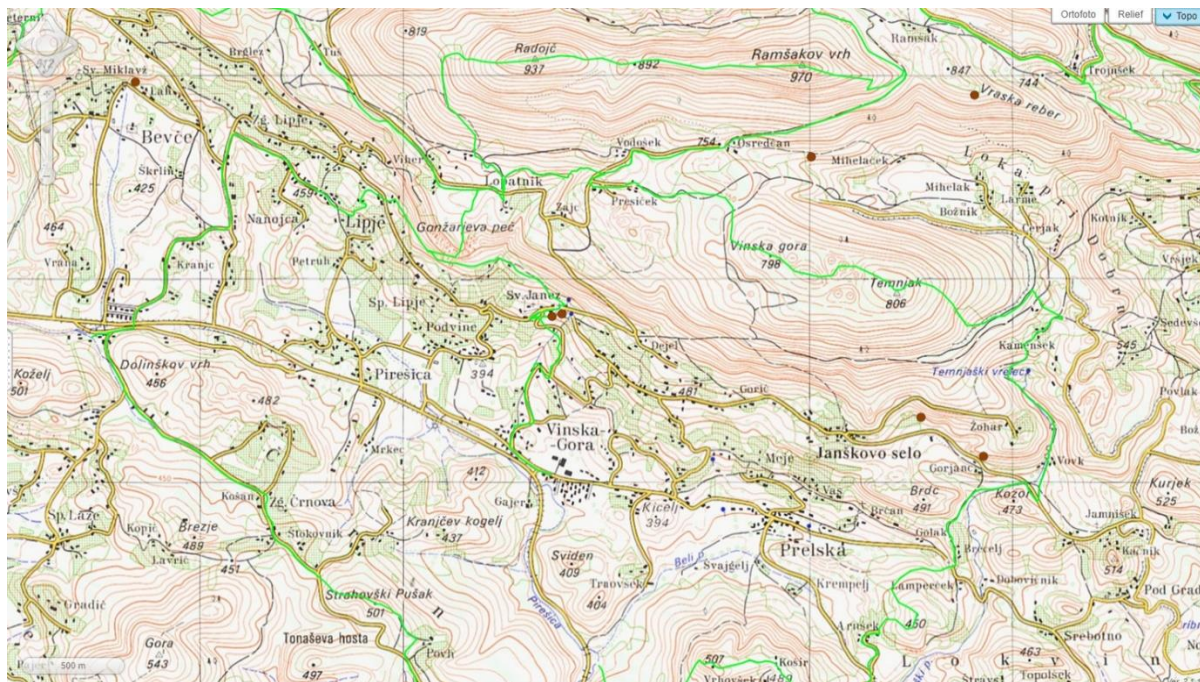
Vsi, ki plezajo, morajo imeti osnovno znanje o hribih in plezanju ter primerno opremo, predvsem pa dobro telesno kondicijo.

Plezalna pot je v uporabi že enajsto leto, zaradi nepravilne uporabe varoval in nepripravljenosti pa je vzela že dve življenji.

2. PREDSTAVITEV DOMAČEGA KRAJA

2.1 Vinska Gora

Kraj Vinska Gora se nahaja okoli 5 km jugovzhodno od Velenja. Skozenj vodi regionalna cesta Arja Vas – Velenje. Ima lepo sončno lego in se razprostira v smeri jugovzhod - jugozahod.

Slika 1: Zemljevid Vinske Gore z vrisanimi planinskimi potmi (zelene linije) in legami jamskih vhodov (rjavi krogi) (vir; www.gopedija.si).

Vinska Gora leži na nadmorski višini približno 400m in šteje okrog 1.600 prebivalcev. Nekaj naselij se razprostira po razgibanem gričevnatem svetu, kjer so nastale prve poselitve, nekaj pa se jih nahaja na ravninskem delu. Na severu naselje obkrožajo vzpetine Radojč (937m), Ramšakov vrh (970m) in istoimenska Vinska Gora (805m) na vzhodu pa jo obkrožajo Dolina mlinov in Dobrna, ki je znana po zdraviliškem turizmu. Na jugovzhodu jo omejuje 628m visok Klumberk, na jugozahodu pa meji s Ponikvo pri Žalcu. Proti zahodu se dotika Laz in Bevč. Od tam se pričinja rob skalovja, ki poteka nad Lipjem vse do Gonžarjeve peči, s katero se zaključí z gmoto navpičnih skal, ki dajejo kraju svojevrstno podobo. Na njej je enkratna razgledna točka na Savinjsko hribovje vse tja do Kamniško – Savinjskih Alp ter Pece in Uršlje gore. Preko nje poteka planinska krožna pot; Po poteh Vinske Gore, katere najlepša točka je prav tu.

Vinska Gora je moj domači kraj, v katerem največ pozornosti zbuja mogočna, skrivnostna skala, ki se nahaja sredi pobočja v osrčju Vinske Gore. Na njej stoji cerkev Sv. Janeza Krstnika z vsemi dopolnilnimi zgradbami, ki spadajo k popolnosti lepo in zgledno urejene župnije.

Cerkev s svojo lepoto se ves čas razkazuje daleč naokrog in je prava lepotica. Vidna je že v daljavi in iz doline, kjer poteka zelo prometna regionalna cesta Arja vas – Velenje. Na vsakega mimoidočega naredi močan vtis.

Slika 2: Vinska Gora iz razgledne točke

2.2 Šentjanška jama na peči

Vhod v jamo pod cerkvijo sv. Janeza je sredi skalne stene, na kateri je odložena debela plast lehnjaka. Najprej se je treba povzpeti po steni do velike razpoke v skali in se nato po trebuhu splaziti skozi ozko odprtino v notranjost. Skala je v osnovi zgrajena iz apnenca, ki so ga intenzivni procesi zakrsevanja spremenili v splet manjših jam, rovov, razpok obloženih s sigo ter okrašenih s kapniki. Takoj nas je presenetila tudi rdeča barva prsti, prav takšna kot tista na krasu. Gre za jerino – rdečerjavo peščeno – glineno zemljino, ki je produkt preperevanja karbonatov. Rov iz te jame je včasih vodil v klet župnišča, vendar je sedaj ta rov zazidan.« Tako kot za strokovnjake je ta skala zanimiva tudi za nepoznavalce, saj se nahaja sredi povsem ne skalnatega pobočja. Njena sestava je drugačena od običajnih kamnin.

V katastru sta registrirani dve jami;

- Šentjanška jama na Peči - 1
- Šentjanška jama na Peči - 2

Prva naj bi bila dolga okrog 20 m in globoka 6 m, druga pa ima 17 m dolžine in 5 m globine.

Planinsko društvo Vinska Gora je ob lehnjakov vršaj postavilo informativno naravovarstveno tablo, ki opozarja na pomen varovanja te vrednote.

Slika 3: Šentjanška jama na peč

2.3 Geologija Vinske gore

Najstarejše kamnine na območju Vinske Gore so iz karbona, ki je trajal med 360 in 285 milijoni let nazaj. Obdobje je dobilo ime po premogu (lat. carbo), ki ga je v kamninah karbonske starosti izredno veliko. Večinski del visokogorskega pobočja severno od vasi sestavljajo karbonati v osrednjem delu (cerkev) svetlosiv kristalast apnenec s kitjske starosti, vmes pa je pas apnencev in dolomita ladinjske stopnje.

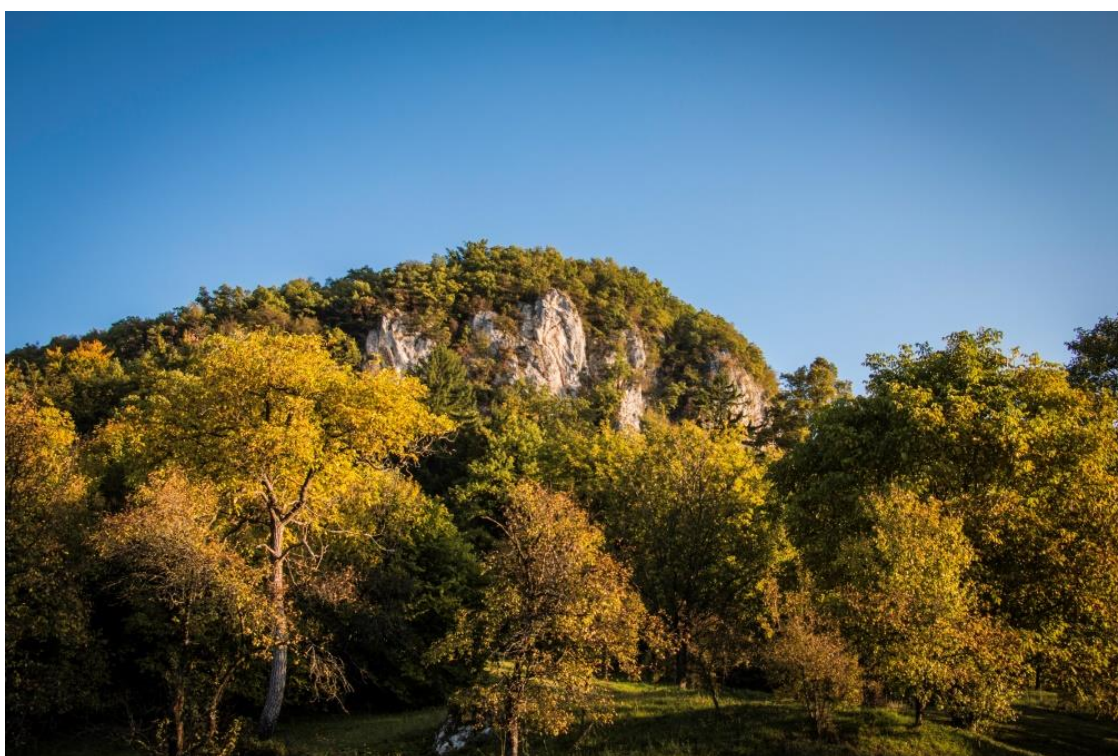
3. GONŽARJEVA PEČ

Moj domači kraj je prav tako poznan po še eni čudoviti vzpetini z imenom Gonžarjeva peč. Peč s svojim skalovjem in kontrolno točko planinske poti (** po poteh Vinske Gore) nudi poleg svoje čudovite podobe, enkratni razgled na osrednje področje kraja. Izhodišče poti je iz središča naselja Vinska Gora.

Peč leži na 575 metrih nadmorske višine. Pot iz centra Vinske Gore do tja vam vzame okoli pol ure, premagati pa je potrebno 125 metrov nadmorske višine. Pohodna pot velja za lahko označeno pot, ki se v zadnjem delu rahlo vzpenja, pobočje pa postaja vse bolj strmo. Na vzponu do razgledne točke, se nam z vzhoda priključi plezalna pot. V zadnjem delu je pot zavarovana z ograjo. Pozimi se priporoča uporaba derez.

Slika 4: Jesenski razgled iz Gonžarjeve peči

Slika 5: Pogled na Gonžarjevo peč

** Planinska obhodnica Po poteh Vinske Gore poteka po gričih in hribih okoli kraja Vinska Gora. Je lahka krožna pot s 14 nadzornimi točkami. Iz kraja se na obhodnico navezujeta dve priključni poti. Pohodnik dobi za vsakokratni obhod in izpolnjen kartonček poti z vsemi žigi spominsko značko in čestitko.

3.1 Ferata Gonžarjeva peč

Opis poti na vzpon na Ferato Gonžarjeva peč je sledeč;

Z glavne ceste Arja vas - Velenje zavijete desno za naselje Vinska Gora. Peljete se po lokalni cesti, do velikega parkirišča ob cerkvi, kjer pustite vozilo. Od tukaj do ferate vodijo vidni smerokazi.

Ferata Gonžarjeva peč v Vinski Gori je ena najtežjih pri nas v Sloveniji. Uradno je bila odprta leta 2011 in je kar nekaj let veljala za najtežjih športnih ferat, saj je ocenjena z oceno D/E.

Predvsem je priljubljena zaradi hitrega dostopa, saj je od parkirišča pri cerkvi Janeza Krstnika do vstopa zgolj petnajst minut hoje. Že takoj na začetku ferate je vertikalni vstop ocenjen z C, nato sledi prvi ključen del ferate zelo zglajeno steno z oceno D/E, kjer praktično ni oprimkov, zato se priporoča plezanje v plezalnikih. Nato težavnost malo popusti a je še vedno ocena D. Sledi lažji prehod, potem pa drugi ključni del ferate, previs z zelo slabimi stopi in z oceno E. Ko pridete, do vrha ferate vas bo tam pričakal izjemen razgled na podeželje Šaleške doline natančneje pogled na naselje Vinska Gora, klopca za počitek, sestop pa nato sledi po lahki potki zahodno od klopce. Ferata je zavarovana zgolj z jeklenico, brez dodatnih varoval, speljana pa je po zelo kakovostni skali brez umetnih oprimkov.

https://www.hribi.net/izlet/vinska_gora_gonzarjeva_pec_plezalna_pot/11/1745/3176

Ferata je kratka in meri približno 70 metrov. Služi kot preizkus, če ste pripravljeni na daljše in težje ferate, ter je zelo dober trening za glavo in telo. Sestop iz le te je po pešpoti v izogib srečevanju z ostalimi plezalci.

Zahtevnost ferate;

- A - nezahtevna ferata, z oceno A so označeni predeli ferat, kjer je odsek poti za varnost opremljen z jeklenicami, klini in skobami (objemke za noge). Možnost vzpona tudi brez varovanja.
- B - je srednje zahtevna in je primerna za začetnike, opremljena je z jeklenico, klini in skobami, tako je vzpon lažji in zabaven, potrebna je oprema za samovarovanje.
- C - z oceno C pa se preide na prave ferate. Te so zelo zahtevne, primerne za dobro pripravljene gornike in plezalce. Potrebna je moč v rokah in celem telesu, nujna oprema za samovarovanje, čelada in plezalne rokavice.
- D - težka ferata, potrebna je boljša fizična pripravljenost. Na njej so previsni odseki, odseki le z jeklenico in brez klinov in skob za noge. Namenjene so zelo izkušenim plezalcem.
- E - ta ferata zahteva psihično in fizično pripravljenost. Previsnih odsekov je več in so daljši. Na poti je zelo malo opor za noge ali jih sploh ni.
- F- najtežja ferata, previsi in odseki so zelo dolgi in jih je več. Potrebno je znanje vrvne tehnike, namenjena je izkušenim in treniranim plezalcem.

Slika 6: Ferata Gonžarjeva peč

4. ZAVAROVANE PLEZALNE POTI V NARAVI

Obstaja več vrst zavarovanih plezalnih poti:

tradicionalne zavarovane poti na izpostavljenem terenu, zavarovane plezalne poti po alpskem terenu ter športne zavarovane plezalne poti. Slednje so postavljene na nižjih, lahko dostopnih lokacijah z namenom ponuditi športno doživetje.

Že nekaj let je v Alpah zaznati trend odpiranja novih zavarovanih plezalnih poti.

Razvoj teži v vse večje in težje vzpone s številnimi tehničnimi napravami, ki pa predstavljajo nasilno poseganje v skalne stene in gorsko okolje.

Organizacije članice CAA, so zelo kritične. Menijo namreč, da bi bilo treba nove zavarovane plezalne poti graditi, kot klasične z različnimi težavnostnimi stopnjami in da bi te na zanimiv način dopolnjevale planinske športne aktivnosti. Strogo zavračajo z instalacijami opremljene plezalne poti, ki jim alpska krajina služi zgolj kot kulisa.

Obstaja več negativnih učinkov plezalnih poti na naravo, saj te spremenijo značilnosti pokrajine, ki izgubi svoj prvotni značaj. Kraj obišče veliko obiskovalcev, poveča se prometna obremenitev narave in lokalnega prebivalstva v gorskih območjih.

Velika problematika je tudi varnost, usposabljanje ter preprečevanje nesreč.

Predvsem pa je pomembno, da neokrnjeno visokogorje, ki ponuja doživetja neprecenljive vrednosti, obvarujemo pred gradnjo zavarovanih plezalnih poti. Te bi morali po priporočilih CAA omejiti na območja, ki so bližje dolini in kjer je infrastruktura bolj razvita, da se izognemo dodatnemu onesnaževanju.

Opisi poti v vodnikih bi morali upoštevati lokalne kulturne in okoljske značilnosti

Nekatere organizacije so naredile korak naprej in s sprejetjem splošne prepovedi odpiranja novih zavarovanih plezalnih poti. Načrtovanje in izgradnja teh mora vključevati strokovnjaka za gorske športe, vzdrževanje poti in alpsko okolje.

Njihova vključenost je ključnega pomena. Za izgradnjo jim je potrebno posredovati informacije o načrtovanih projektih in programske dokumente.

CAA na podlagi Načel in stališč svojih organizacij članic zahteva;

Konzervativen in regionalno usklajen razvojni pristop, vključitev vseh, zlasti planinskih organizacij že v zgodnji fazi projekta, nobenih novih poti v odmaknjenem naravnem visokogorju, poti se ne sme graditi na gorah, katerih vrh je možno doseči le s plezanjem, nove poti naj se gradijo le v turističnih z javnim prevozom dostopnih območjih, ne gradimo jih na varovanih območjih, kot so nacionalni, regionalni parki, naravni spomeniki, naravni rezervati, območja Natura 2000, krajinska zavarovana območja in biotopi.

Strogo izključiti območja, kjer se pojavljajo občutljive živalske vrste ter območja kjer so redke rastlinske vrste ali rastlinske vrste z izoliranimi populacijami (skalne rastlinske vrste).

Sp spoštovanje zahtev iz Direktive o habitatih ter Direktive o pticah.

Slika 7: Plezanje po zavarovani poti Gonžarjeve peči

5. ZAKLJUČEK

Ko sem pričela z nalogo, sem se spraševala, kje je največja problematika v mojem kraju. So to planinske poti, plezalna pot, jama na kateri stoji cerkev, onesnaženost potokov. Z očmi Varuha gorske narave, bi se povsod našlo kaj. Osredotočila sem se na predstavitev plezalne poti, ki je mojemu kraju prinesla prepoznavnost. Na začetku pred enajstimi leti še ni bilo tako veliko govora o plezalnih poteh, sedaj pa so te v razcvetu, skoraj vsak drugi gornik je že preplezal kakšno pot po jeklenici z varovalom ali brez. Naša Gonžarjeva pot je kratka in težka, zato naval nanjo ni prevelik in se ne dela prevelike škode v okolju. Vsakdo, ki se s tem športom ukvarja pride in se preizkusi. Je dobra popotnica za daljše in zahtevnejše poti.

Predvsem pomembno se mi zdi, da se v prihodnosti, plezalne poti gradijo z vključitvijo vseh, zlasti planinskih organizacij že v zgodnji fazi projekta. Poti naj se gradijo le v turističnih z javnim prevozom dostopnih območjih, ne gradimo jih na varovanih območjih, kot so nacionalni, regionalni parki, naravni spomeniki, naravni rezervati, območja Natura 2000, krajinska zavarovana območja in biotopi.

Strogo bi bilo potrebno izključiti območja, kjer se pojavljajo občutljive živalske vrste ter območja kjer so zaščitene rastlinske vrste ali rastlinske vrste z izoliranimi populacijami (skalne rastlinske vrste).

6. VIRI

- Ferate v Sloveniji, avtor Uroš Ledinek
- Urejanje slik v seminarski nalogi - Mojca Povh Fotografinja
- Seminarska naloga Biser Vinske Gore, avtor Marija Lesjak
- Dokument: [./javno/dokumenti/pzs letak caa varnost na zelo zahtevnih planinskih poteh ok.pdf](#) (1,46 MB)
- Dokument: [caa-stalisce-zavarovane plezalne poti-2017.pdf](#) (276,31 KB)
- <https://www.gore-ljudje.si/ferata-za-izku%C5%A1ene>